

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 2ra-1654/22 din 22.06.2023

**Domnului Nicolae Roșca
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii din 21 iunie 2023, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție Vă expediază sesizarea, în vederea examinării constituționalității prevederilor prevederilor art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023 „În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, raportat la vechimea în muncă respectivă”.

Anexă: copia încheierii din 21 iunie 2023 pe 6 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 12 pagini.

Cu respect,

**Președintele Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție**

Ex: T.Bradu

Tamara Chișca-Doneva

14:45

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	1699	
"23"	03	2023

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

*a dispozițiilor art. 21 alin. (8) al Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și a
candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție
nr. 65 din 30 martie 2023*

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE	
ВЫСШАЯ СУДЕБНАЯ ПАЛАТА	
DATA	_____ 20 _____
Nr.	_____
Nr.	_____

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Nume:**

Casian

2. Prenume:

Neonila

3. Adresă:**5. Reprezentant:**

6. Telefonul, e-mailul, adresa reprezentantului:

7. Calitatea procesuală în cadrul procesului de judecată din fața instanței de drept comun

Reclamantă

A.2. Informații despre instanța de drept comun.**1. Denumirea instanței de judecată de drept comun:**

Judecătoria Chișinău, sediul Centru

2. Judecător:

Dna Maria Țurcan

4. Adresa instanței de judecată:

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 162

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun²

La data de 01.07.2019 subsemnata Casian Neonila m-am adresat în Judecătoria Chișinău, sediul Centru cu o cerere de chemare în judecată către Știrbu Viorica, prin care am solicitat obligarea pârâtei Știrbu Viorica să dezmință printr-un reportaj la același post de televiziune și portaluri de știri de la care au fost difuzate informațiile defăimătoare făcute la adresa medicului Neonila Casian; compensarea prejudiciului moral din contul pârâtei în beneficiul reclamantei Neonila Casian în cuantum de 100 000 mii lei și compensarea cheltuielilor de plată a taxei de stat în sumă de 3000 lei.

Prin hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Centru, Judecător Dna Maria Țurcan, din 26.07.2021 acțiunea înaintată de subsemnata Casian Neonila a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 28.07.2021 am depus cerere de apel împotriva hotărârii Judecătoria Chișinău, sediul Centru din 26 iulie 2021, solicitând casarea integrală a acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12.05.2022, nr. 2a-3925/2021, s-a admis apelul declarat de subsemnata Casian Neonila prin intermediul avocatului, s-a casat hotărârea Judecătoria Chișinău, sediul Centru din 26.07.2021, și s-a emis o nouă hotărâre, potrivit căreia s-a admis parțial cererea mea de chemare în judecată, s-au obligat pârâții Știrbu Viorica și Î.C.S „Pro Digital” S.R.L să dezmință informațiile defăimătoare, făcute la adresa subsemnatei medicul Casian Neonila, într-o conferință de presă sau printr-un reportaj, la același post de televiziune (prin intermediul căruia au fost difuzate informațiile enunțate), s-a încasat de la Știrbu Viorica în folosul meu prejudiciul moral suferit în mărime de 30 000 (treizeci mii) lei, taxa de stat în sumă de 900 (nouă sute) lei proporțional cerințelor admise din acțiune și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 8000 (opt mii) lei.

La 26.10.2022, Viorica Știrbu, reprezentată de avocatul Vitalie Russu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 01.02.2023, nr. 2ră-1654/2022, recursul declarat de Viorica Știrbu a fost declarat admisibil, fiind stabilită cauza pentru examinarea recursului în secțiunea II a capitolului XXXVIII CPC, pentru examinarea fondului recursului în complet de 5 judecători.

Potrivit datelor de pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, recursul urmează să fie examinat în fond de către completul nr. 1 al instanței supreme, format, conform pct. 4 al dispoziției Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție nr. 68 din 04 mai 2023 „cu privire la modificarea dispoziției nr. 149 din 27.12.2022” din Judecătoria: Dna Aliona Miron - președinte Dna Viorica Puica, Dna Oxana Parfeni, Dna Aliona Donos și Dl Ion Malanciuc.

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecății instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie art. 21 alin. (8) al Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023, ce statuează că:

În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, raportat la vechimea în muncă respectivă.

Din dispozițiile legale citate reiese că prin norma contestată s-a oferit Consiliului Superior al Magistraturii, prin derogare de la prevederile Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, dreptul de a transfera, cu titlu temporar, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție.

În acest mod se realizează o derogare de la modalitatea constituțională de instituire a instanței abilitate cu judecarea cauzei mele civile și, astfel, se realizează o ingerință în drepturile mele constituționale la îndeplinirea justiției de către instanța instituită în modul stabilit de Lege, respectiv dreptul meu la un proces echitabil.

Or, reiterez că potrivit pct. 4 al dispoziției Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție nr. 68 din 04 mai 2023 „cu privire la modificarea dispoziției nr. 149 din 27.12.2022” completul 1 al Curții Supreme de Justiție care urmează să judece cauza mea este formată din Judecătorii: Dna Aliona Miron, Dna Viorica Puica, Dna Oxana Parfeni, Dna Aliona Donos și Dl Ion Malanciuc.

În acest context relev că Judecătorii Viorica Puica, Oxana Parfeni, Aliona Donos și Ion Malanciuc au fost transferați temporar, începând cu 10.05.2023, în funcția de judecători ai Curții Supreme de Justiție prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 142/8 din 02.05.2023 din instanțele ierarhic inferioare, în special din cadrul Judecătoriei Chișinău.

Subsecvent, după cum se va specifica infra, deoarece atât Constituția Republicii Moldova, cât și Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (aplicabilă prioritar în temeiul art. 4 alin. (2) al Constituției Republicii Moldova) îmi oferă dreptul la judecarea cauzei mele de către o instanță de judecată instituită în modul stabilit de Lege, consider că derogările instituite prin norma contestată constituie o ingerință în aceste drepturi inclusiv pe motivul neconstituționalității acestora, deoarece acordarea dreptului de judecare în calitate de ultimă instanță supremă din Republica Moldova a cauzei în ordine de recurs în secțiunea II de către un complet de judecători format contrar exigențelor constituționale este inadmisibilă în sensul stabilit de Constituția Republicii Moldova.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratione materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

În conformitate cu art. 6 par. 1) al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, *orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.*

Potrivit dispozițiilor art. 13 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, *orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.*

În corespundere cu art. 7 al Constituției Republicii Moldova, *constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.*

Conform prevederilor art. 20 alin. (1) și (2) al Constituției Republicii Moldova, *orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.*

În sensul art. 115 alin. (1), (3) și (4) al Constituției Republicii Moldova, *Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.*

Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116 alin. (1), (2) și (5) al Constituției Republicii Moldova prevede că *Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.*

Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vîrstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

În acord cu art. 20 alin. (1), (2), (4) și (6) ale Legii cu privire la statutul judecătorului, nr. 544 din 20.07.1995, Cariera judecătorilor presupune promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară.

Promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară vor fi precedate de evaluarea performanțelor judecătorului în condițiile art.13 al prezentei legi, Legii nr.154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

Promovarea judecătorului în funcția de judecător la o instanță superioară se face numai cu acordul acestuia, prin concurs, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova. Transferul judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară se face numai cu consimțământul lui, de către Consiliul Superior al Magistraturii.

Judecătorul se consideră promovat în funcția de judecător la o instanță superioară, se consideră numit în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță sau se consideră transferat la o instanță de același nivel ori la o instanță inferioară de la data indicată în decretul respectiv al Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, în hotărârea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii.

Din dispozițiile citate supra reiese că subsemnata, în calitate de reclamantă în cauza civilă vizată, și de intimată la examinarea în ordine de recurs a acestei cauze civile de către Curtea Supremă de Justiție, respectiv de către Judecători care au fost desemnați în cadrul acestei instanțe în ordinea stabilită de Constituție, astfel încât orice derogare de la aceste pricini este ilicită, deoarece denotă indubitabil că cauza mea urmează a fi examinată de un complet de judecată format în proporție de 80% din Judecători care au fost desemnați contrar cerințelor legale și constituționale, eludând și principiile legale de promovare a acestora.

În acest mod, după cum se va indica infra, în cazul dat eu sunt privată integral de dreptul de acces la justiție, la un proces echitabil și la un remediu efectiv prin prisma garanțiilor constituționale și convențiilor internaționale la judecarea cauzei mele de către o instanță instituită în modul prevăzut de Lege.

E. Argumentarea preinsei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Din dispozițiile normelor internaționale și constituționale invocate în speță reiese că accesul la justiție și dreptul la un proces echitabil nu este doar un drept în sine, ci reprezintă un instrument esențial ce permite și încurajează transformarea altor drepturi în realitate.

Relevant este că nici Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, nici Constituția Republicii Moldova nu au drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective, iar statului îi revine sarcina implementării efective prin instrumentele legale aflate sub controlul său a drepturilor garantate de Legea supremă și de actele internaționale, astfel încât urmează să instituie un sistem eficace ce ar garanta accesul la justiție și un proces echitabil în cazul în care excluderea abuzurilor din partea privaților și/sau a autorităților statale prin reglementările ordinare ar eșua.

Accesul la justiție permite justițiabililor să se protejeze împotriva încălcării drepturilor, să remedieze faptele ilicite, să atragă răspunderea părților vinovate și să se apere în cadrul procedurilor judiciare. Acesta este un element important al statului de drept, reprezentând atât un proces, cât și un obiectiv, fiind esențial pentru persoanele care urmăresc să beneficieze de alte drepturi procesuale și de drept material.

Prin urmare, dreptul de acces la justiție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la un remediu efectiv sunt imperios necesare pentru realizarea de către justițiabil a altor drepturi garantate de legislație.

Relev că în cazul dat nu deplâng instituirea unor impedimente de ordine procedurală sau materială de acces la justiție, la un proces echitabil și la un remediu efectiv, ci deplâng privarea mea integrală de dreptul de a beneficia de judecarea cauzei mele de către o instanță instituită legal în vederea apărării drepturilor mele în contextul în care majoritatea deținută de judecători desemnați contrar prevederilor legale și cu încălcarea garanțiilor stabilite de Constituție și de CEDO în Colegiul care urmează să-mi examineze cauza reduce până la zero speranța legitimă la judecarea justă a cauzei și încrederea în instanța judecătorească formată astfel.

Nu în ultimă instanță urmează a se reține și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în care s-a statuat că constă în a se verifica dacă, indiferent de comportamentul personal al judecătorului, anumite fapte verificabile pot ridica îndoieli cu privire la imparțialitatea acestuia din urmă, astfel încât, pentru a se decide într-un anumită cauză, dacă există un motiv îndreptățit de temere că unei instanțe colegiale îi lipsește imparțialitatea, trebuie stabilit dacă, indiferent de comportamentul personal al unuia dintre membrii acestei instanțe, există fapte

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

verificabile care pot pune la îndoială însăși imparțialitatea instanței (cauzele Morel împotriva Franței, pct. 45-50; Pescador Valero împotriva Spaniei, pct. 23, Luka împotriva României, pct. 40), iar punctul de vedere al persoanei în cauză trebuie luat în considerare și în acest sens, chiar și aparențele pot avea importanță sau, așa cum spune un proverb englezesc, „justice must not only be done, it must also be seen to be done” („nu trebuie doar să se facă dreptate, trebuie să se și vadă că se face dreptate”). Or, într-o societate democratică, instanțele trebuie să inspire încredere justițiabililor (cauza Micallef împotriva Maltei (MC), pct. 98].

Pentru ca instanțele să inspire publicului încrederea indispensabilă, trebuie, de asemenea, să se țină cont de considerente de natură organică, iar legiuitorul național este obligat să înlăture orice îndoială rezonabilă cu privire la imparțialitatea judecătorului sau a instanței în cauză și reprezintă o încercare de a asigura imparțialitatea prin eliminarea cauzei îndoielilor în materie. În plus față de a garanta o lipsă reală a părtinirii, acestea au drept scop să elimine orice aparență de parțialitate și, astfel, să consolideze încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire publicului (cauzele Mežnarić împotriva Croației, pct. 27; Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei, A.K. împotriva Liechtensteinului, pct. 82-83, pentru problema recuzării, în ceea ce privește o instanță supremă și o țară de mici dimensiuni).

CtEDO a reținut și că ceea ce contează pentru a asigura respectarea art. 6 par 1) al CEDO în privința unei instanțe instituite de Lege sunt garanțiile, atât cele de fond, cât și cele procedurale, puse în aplicare (Rolf Gustafson împotriva Suediei, pct. 45), iar o „instanță” trebuie să îndeplinească, de asemenea, o serie de alte condiții independența, în special în raport cu puterea executivă, imparțialitatea, durata mandatului membrilor, garanțiile oferite de procedură - multe dintre ele apar chiar în textul art. 6 § 1 a CEDO (Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei, pct. 55; Cipru împotriva Turciei (MC), pct. 233), astfel încât atât independența, cât și imparțialitatea reprezintă elemente esențiale constitutive ale noțiunii de „instanță”.

La fel, CtEDO a dispus că, deși art. 6 par. 1) al CEDO nu obligă statele contractante să înființeze curți de apel sau de casație, totuși, un stat care a înființat instanțe de acest tip are obligația să se asigure că justițiabilii beneficiază de garanțiile fundamentale prevăzute de art. 6 par. 1) al CEDO (Platakou împotriva Greciei, pct. 38; Zubac împotriva Croației (MC), pct. 80).

Or, promovarea contrar procedurii a judecătorilor din primele instanțe până în instanța supremă, chiar și dacă temporar, deja instituie dubii referitoare la capacitățile suficiente ale acestora (nu atât prin prisma capacităților intelectuale sau personale, ci a experienței de activitate în instanțe ierarhic superioare, colegiale, etc.), respectiv la imparțialitatea și obiectivitatea lor în contextul în care Legea instituie în ordinea stabilită de Constituție promovarea unui judecător până la Curtea Supremă de Justiție în mod etapizat, pe verticală, precedată de un concurs, o evaluare, etc., iar simpla detașare a judecătorului la Curtea Supremă de Justiție nu este permisă.

Această concluzie este fortificată prin faptul că implementarea normei contestate, realizate deja în cazul meu, denotă o eludare a sistemului stabilit de Legea organică de promovare a Judecătorilor în cadrul Curții Supreme de Justiție, inclusiv prin petrecerea procedurii de evaluare/vetting sau favorizarea candidaturilor în cadrul acestora în scopul realizării cât mai

urgente a normei contestate, iar judecătorii desemnați astfel vor examina recursuri, inclusiv în cauza subsemnatei, în pofida deținerii de către aceștia a calității de judecători ai instanțelor de fond, cu atribuții de magistrați ai instanței supreme.

Subsecvent, este cert că judecarea cauzei de către o instanță ce nu este instituită conform Legii sau prin derogare de la aceasta constituie o încălcare a drepturilor și garanțiilor specificate supra, astfel încât soluția adoptată de o astfel de instanță nu poate fi apreciată ca fiind legală, fapt ce afectează negativ întregul proces de înlăptuire a justiției și generează dubii întemeiate justițiabilului, respectiv subsemnatei, privind legalitatea acestei proceduri judiciare.

În consecință, se constată că formula actuală a normei legale contestate contravine normelor constituționale invocate supra, inclusiv prin prisma triplului test, instituit de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca mecanism de determinare a caracterului justificat al ingerinței (cauzele *Kommersant Moldov y c. Moldovei*, cererea nr. 41827/02, *W. v. UK* nr.9749/82 din 08.07.1987 §59, *Olsson v. Sweden* nr. 10465/83 din 24.03.1988, §59, *Gnahore v. France* 19.09.2000, §50, *S.C. Antares Transport – S.A. și S.C. Transroby – S.R.L. împotriva României*).

1. Sub aspectul prevederilor legale ce ar justifica ingerința reiterăm că redacția actuală a normei contestate oferă dreptul de a judeca în calitate de instanță supremă, cu titlu irevocabil, cauze de către judecători desemnați contrar procedurilor legale, astfel încât derogarea reglementată prin această normă afectează negativ procesul de înlăptuire a justiției, inclusiv din considerentul că acești judecători vor examina cu titlu irevocabil soluțiile oferite de colegii săi, în cercul cărora se vor returna după finalizarea termenului transferului realizat de CSM.

2. Sub aspectul dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție, relevăm că Constituția Republicii Moldova nu instituie dreptul legiuitorului de a deroga de la procedurile Legale de instituire a unei instanțe judecătorești, mai cu seamă a celei superioare, iar scopul specificat în textul normei contestate nu poate fi apreciat ca fiind constituțional în condițiile în care nu corespunde exigențelor constituționale.

Prin urmare, ingerința prin norma contestată în drepturile mele fundamentale de acces la justiție, la un proces echitabil și la un remediu efectiv prin prisma judecării cauzei mele în ordine finală de către o instanță instituită legal, nu urmărește realizarea unui scop legitim ci, din contra, mă privează de posibilitatea de a beneficia de garanțiile oferite de Lege, astfel încât scopul legitim al acestei ingerințe nu este nici evident, nici determinabil.

În contradictoriu, scopul legitim urmărit de subsemnată constă în realizarea dreptului meu de acces la justiție și, respectiv de a-mi proteja drepturile reliefate supra în fața instanței de judecată instituite legal.

3. Sub aspectul dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit invocăm că în lipsa unui scop legitim al ingerințelor stabilite prin norma legală contestată și realizarea prin aceasta în mod abuziv, anticonstituțional, a unei încălcări nejustificate de acces la instanță, nici nu poate exista o legătură rațională între această ingerință inadmisibilă și vreun scop legitim urmărit.

Totodată, în raport cu mine, ingerința în dreptul meu de acces la justiție, la un proces echitabil și la un remediu efectiv nu poate fi apreciată ca fiind rațională, eu fiind privată integral de orice

posibilitate de a mă proteja în fața instanței instituite legal împotriva abuzurilor comise în privința mea de către recurentă/pârâtă.

4. Sub aspectul dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; consider că în cazul constatării neconstituționalității normei contestate prin prisma ingerințelor reliefate, legiuitorul va urma să modifice redacția acesteia în vederea garantării respectării tuturor exigențelor legale, naționale și internaționale, la instituirea componentei instanței supreme.

5. Sub aspectul dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit, conchid că privarea integrală a mea de posibilitatea de a beneficia de acces la justiție, de un proces echitabil și de un remediu efectiv, în cazul vizat nu poate fi apreciat ca fiind proporțional, privarea de drepturile constituționale în cazul specific prezentei spețe fiind vădit contrare scopului urmărit de acestea de protecție a drepturilor mele în fața unei instanțe de judecată competente și instituite legal.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

1. copia dispoziției Curții Supreme de Justiție nr. 68 din 04.05.2023 cu privire la modificarea dispoziției nr. 149 din 27.12.2022;
2. extrasul de pe pagina web a Curții Supreme de Justiție privind completul care urmează să examineze fondul recursului în cauza mea.

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Subsemnata, Neonila Casian, declar pe propria mea onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Cu respect,

Neonila Casian

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

21 iunie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Viorica Puica
Oxana Parfeni
Aliona Donos
Ion Malanciuc

examinând cererea Neonilei Casian privind ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Neonila Casian împotriva Vioricăi Știrbu și Întreprinderii cu Capital Străin „Pro Digital” Societate cu Răspundere Limitată, cu privire la apărarea onoarei și demnității, obligarea să dezmință informațiile defăimătoare, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată

a c o n s t a t a t:

La 01 iulie 2019, Neonila Casian a depus cerere de chemare în judecată împotriva Vioricăi Știrbu, prin care a solicitat să dezmință printr-un reportaj la același post de televiziune și portaluri de știri de la care au fost difuzate informațiile defăimătoare făcute la adresa medicului Neonila Casian, repararea prejudiciului moral, în mărime de 100 000 lei, și compensarea cheltuielilor de judecată.

La data de 01 iulie 2019, Neonila Casian a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎCS „Pro Digital” SRL, Echipa.md, Pro-TV Chișinău, Sănătate Info, Unica.md, Unimedia și Bloknot-moldova, prin care a solicitat obligarea părților să dezmință printr-un reportaj la același post de televiziune și portaluri de știri de la care au fost difuzate informațiile defăimătoare făcute la adresa medicului Neonila Casian, cu scuzele de rigoare.

Prin încheierea din 22 ianuarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-au conexas cauza civilă nr. 2-12269/19, intentată la cererea de chemare în judecată

depusă de către Neonila Casian împotriva Vioricăi Știrbu, cu privire la apărarea onoarei și demnității și cauza civilă nr. 2-12224/19, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Neonila Casian împotriva SRL „Unica.md, ÎCS „Pro Digital” SRL (Pro-TV), SRL „Cross Media” (echipa.md), LLC Rusia „Rus Media Group” (Bloknot-moldova.md), Cristina Jordan (director Unimedia.md), Silvia Rotaru reporter Sănătate-md, privind apărarea onoarei și demnității.

Prin cererea de concretizare a pretențiilor reclamanta Neonila Casian a solicitat obligarea Vioricăi Știrbu și ÎCS „Pro Digital” SRL să dezmință informațiile defăimătoare, făcute la adresa medicului Neonila Casian, într-o conferință de presă sau printr-un reportaj, la același post de televiziune (prin intermediul căruia au fost difuzate informațiile enunțate); repararea de la Viorica Știrbu prejudiciul moral în mărime de 100 000 lei, compensarea cheltuielilor pentru taxa de stat în sumă de 3000 lei și suma de 14 200 lei pentru acordarea asistenței juridice.

Prin hotărârea din 26 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de către Neonila Casian împotriva Vioricăi Știrbu și Întreprinderii cu Capital Străin „Pro Digital” Societate cu Răspundere Limitată, cu privire la apărarea onoarei și demnității, obligarea părților să dezmință informațiile defăimătoare într-o conferință de presă sau într-un reportaj la același post de televiziune (prin intermediul căruia au fost difuzate informațiile enunțate), repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată ca fiind nefondată.

Neonila Casian, reprezentată de avocatul Iurie Mărginenau, în termen, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 26 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

Prin decizia din 12 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de către Neonila Casian, s-a casat hotărârea din 26 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, și s-a emis o nouă hotărâre. S-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Neonila Casian. S-a obligat Viorica Știrbu și ÎCS „Pro Digital” SRL să dezmință informațiile defăimătoare făcute la adresa medicului Neonila Casian într-o conferință de presă sau printr-un reportaj, la același post de televiziune (prin intermediul căruia au fost difuzate informațiile enunțate). S-a încasat de la Viorica Știrbu în beneficiul Neonilei Casian prejudiciul moral în mărime de 30 000 lei, cuantumul taxei de stat achitat, în sumă de 900 lei, proporțional cerințelor admise, și cheltuielile pentru acordarea asistenței juridice în sumă de 8 000 lei.

La data de 26 octombrie 2022, Viorica Știrbu, reprezentată de avocatul Vitalie Russu a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 12 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii din 26 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

La 20 iunie 2023, Neonila Casian a depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023.

Examinând cererea Neonilei Casian cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că aceasta urmează a fi admisă, din considerentele ce succed.

În conformitate cu prevederile art. 12¹ din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

În conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că la 09 februarie 2016, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a adoptat hotărârea nr. 2 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (sesizarea nr. 55b/2015), prin care s-a decis că în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, este obligată să sesizeze Curtea Constituțională.

Astfel, conform pct.79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul

instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

Curtea a mai menționat că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Potrivit pct. 82-83 din aceeași hotărâre, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii condițiilor expuse supra.

Concomitent, Curtea a precizat că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, or judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la pct. 82. Excepția de neconstituționalitate care întrunește aceste condiții poate fi ridicată în fața oricărei instanțe.

Astfel, întru ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale, este necesară întrunirea cumulativă a condițiilor imperative obligatorii prevăzute la art. 12¹ din Codul de procedură civilă și pct. 82 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016.

Raportând la caz, prevederile enunțate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite cererea Nionilei Casian, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023, potrivit căroră „În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, raportat la vechimea în muncă respectivă”.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reține că cauza civilă respectivă se află în procedura instanței de recurs, cererea de recurs, fiind declarată admisibilă conform legii.

Completul de judecată constată că obiectul excepției, prevederile art. art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023, intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată la cererea unui participant al procesului, Neonila Casian, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei deoarece se referă la transferul judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție, care fac parte din completul de judecată, ce urmează să examineze cererea de recurs, pe fond.

În context, verificând dacă nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate se constată că nu există.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, pe rolul Curții Constituționale se află sesizările nr. 123 din 26 aprilie 2023 și nr. 159g din 6 iunie 2023 privind controlul constituționalității prevederilor articolului 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023, și Curtea Constituțională nu s-a expus asupra acestor sesizări.

Prin deciziile nr. 49 din 28 aprilie 2023 și nr.58 din 08.06.2023 s-au respins cererile de suspendare a acțiunii articolului 21 alin. (8) teza I din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Drept consecință a ridicării excepției de neconstituționalitate, la cererea Neonilei Casian, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va dispune amânarea examinării cauzei, în ordine de recurs, reieșind din dispozițiile art. 12¹ alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Din considerentele enunțate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a admite cererea Neonilei Casian, a ridica excepția de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale, și dispune amânarea examinării cauzei, în ordine de recurs, până la pronunțarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova asupra excepției de neconstituționalitate.

În conformitate cu art. 12¹, art. 269-270 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se admite cererea Neonilei Casian privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea, în vederea examinării constituționalității prevederilor art. 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30 martie 2023 „În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, raportat la vechimea în muncă respectivă”.

Se amână examinarea recursului declarat de către Viorica Știrbu, reprezentată de avocatul Vitalie Russu, împotriva deciziei din 12 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, până la pronunțarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova asupra excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

/semnătura/

Aliona Miron

Judecători

/semnătura/

Viorica Puica

/semnătura/

Oxana Parfeni

/semnătura/

Aliona Donos

/semnătura/

Ion Malanciuc

Copia corespunde cu originalul

Viorica Puica